

Himno Nacional

Ang pagsakop ng Awit ng Independensiya

TERESITA GIMENEZ MACIDA, PH.D.*

The National Anthem which Filipinos now adopt has truly struggled through history. This paper focuses on how such a "struggle" occurred, since 1898, when Julian Felipe composed it.

It focuses on the three official versions of the *Himno Nacional*-- the Spanish, English and the Filipino version. In all of these, it seeks to evaluate the changes or variations evident in each of its music and lyrics.

More importantly, the author wants to bring to its readers the realization that the *Himno Nacional* is more than a song. It is a historical text that clearly represents the competing ideologies and forces in society which cannot be ignored.

* Propesor sa Departamento ng Filipino at Panitikan Filipino, Kolehiyo ng Arte at Literatura, Unibersidad ng Pilipinas, Diliman.

ANG *HIMNO NACIONAL* O "LUPANG HINIRANG," marahil, ay ang pinakapamilyar nang texto sa mga Pilipino: araw-araw tayong nagigising at natutulog sa himig nito; tinutugtog ito sa lahat ng pormal na pagtitipon at pagdiriwang; walang kumperensya o konsyertong nagsisimula kung wala ito; naririnig natin ito (kahit dumadalang nang dumadalang) kapag may Pilipinong nagwagi ng medalya sa isang internasyunal na sports event; nagsisilbi itong pambukas ng mga teatro, ng araw sa eskwelahan, o kahit ng isang rali. Dahil pinakapamilyar, ito rin ang pinaka *taken-for-granted* na texto.

Bagamat dapat itong pinagpipitagan at nakapagbibigay ng inspirasyon, hindi lagi ito ang himnong pumupukaw ng makabayang damdamin.

Nilikha ni Julian Felipe ang ating pambansang awit o *Himno Nacional* noong 1898, taong dineklara ang independensiya ng Pilipinas. Isang taon ang lumipas bago ito nagkaroon ng titik. Kakatwang sinulat ng makatang Jose Palma ang titik nito sa wika ng dating mananakop. Bagamat binatang sa titik ni Palma ang mga sumunod na salin ng *Himno* sa ibang wika, hindi ito ang pinalaganap at umiral na texto. Mauunawaan kung ang salin sa katutubong wika (at nararapat lang sana) ang naging popular. Ngunit sa matagal na panahon, kahat alin man sa apat na bersyong salin sa Tagalog¹ ay pinagkaitan ng opisyal na pagkilala. Sa halip ang salin sa Ingles ni Camilo Osias ang binasbasan ng pamahalaang Amerikano, tinatak sa bawat notebook at pad paper, pinasok sa mga librong pangmusika sa elementarya tulad ng *Music Harvest* (1914) at *Progressive Music Series* (1915) at patuloy na kinanta hanggang 1960s. Kung gayon, nanatiling banyaga ang himnong nag-aanunsyo ng ating independensya. Naging sagisag ito ng ating pagiging "Little Brown Americans". Bagamat nagkaroon na ng opisyal na bersyong Pilipino ang ating himno ng independensya noong 1956 at inutos ng gobyerno ang pagturo nito sa lahat ng paaralan, namayani pa rin ang "Land of the Morning" sa ating "Bayang Magiliw" at nanatili tayong tiwalag sa ating "Lupang Hinirang." Isang ironiya na ang nagpapalaganap nang bersyong sinulat ng Surian ng Wikang Pambansa ay ang kilusang makabayan noong dekada setenta. Mula lamang noon tunay itong naging opisyal.

Nakatuon ang papel na ito sa pagsuri ng musika at titik ng tatlong opisyal na bersyong ng *Himno Nacional* na Kastila, Ingles at Pilipino. Bilang mga textong pangkasaysayan, naging arena ng *Himno Nacional* ang mga nagtatagisan at nagtutunggaling ideolohiya at pwersang panlipunan.

INDEPENDENSYANG WALANG KASARINLAN:

ANG MUSIKA NG PAMBANSANG AWIT

Maituturing ang *Himno Nacional* na produkto ng kampong Magdalo. Unang tinanghal ang komposisyong ito ni Julian Felipe sa Simbahan ng San Francisco de Malabon noong 1898. Ginamit ito sa pagdiriwang ng tagumpay ng Pilipinas laban sa Espanya o sa pagdeklara ng Republika ng Pilipinas. Kung gayon, kinilala ito bilang musika ng ating independensya.

Ngunit bilang musika ng independensya, ito ang isang himnong bitin at tila walang katiyakan sa sarili. Hindi nito batid kung saang pugad uuwi at tatahan. Sa opisyal na bersyon, nagsisimula ang himno sa key ng G at nagtatapos sa key ng C. Sa orihinal na komposisyon, nagsisimula ito sa key ng C at nagtatapos sa key ng F. Sa pinakasimple man o pinakakumplikadong mga awit, may modulasyon man o wala, naghahanap ang kompositor ng paraan na bumalik sa kanyang pinagmulan. Ang di pagbalik ng *Himno* sa kanyang *home key* ay lumikha ng damdamin ng pag-aalangan. Indikasyon ba ito ng kawalang katiyakan ng mga ilustrado sa rebolusyon na ng pamumuno ay inagaw nila sa taumbayan? Pagtangi ba ito ng pagbalik sa taumbayan ng tagumpay ng rebolusyong kanilang sinimulan at pinagpatuloy sa kabila ng pag-abandona sa kanila ng mga ilustrado? O simpleng kaso lang ba ito ng kakulangan ng isang kompositor ng kagalingan sa paglikha? Anupaman, ang di pagbalik ng *Himno Nacional* sa kanyang pinagmulang key at pananatili nitong bitin sa huli ay tila hudyat sa kapalarang naghihintay sa ating independensya at himig ng independensya.

Nasa tiemping marcha militar ang *Himno Nacional*. Ang estilo nito, kung gayon, ay silabiko na lalong piratir di ng maraming *musical rests*. Nang nilapitan ito ng titik Kastila at titik Ingles, nag-resulta ito sa pagputol-putol ng mga susing salita. Babalikan ang puntong ito sa pagsuri ng texto at pagsalin nito.

**HIMNONG DI NAKALAYA, HIMNONG SINAKOP, HIMNONG PINALAYA:
KOMPARATIBONG PAGSURI NG MGA TEXTONG KASTILA,
INGLES AT TAGALOG**

Kung ang *Himno Nacional* ay halimbawa ng musikang di umuuwi sa kanyang pinanggalingan, ang unang titik nito ay gayon din wala pang gaanong pananalig sa pagkasarili ng bayan. Sa halip na bumalik sa kinaugatang wika para lubusang maipahayag ang ningning ng independensya, di matalikdan ng makatang Jose Palma ang wika ng dating mananakop Bagamat naging maiksi lamang ang buhay ng orihinal na textong Kastila, naging makapangyarihan pa rin ito sapagkat ito ang nagtakda ng mga hangganan sa maaaring ilaman ng mga sumusunod na salin.

Masasabing saklaw pa rin ng tradisyon ng propagandistang panulat ang *Himno Nacional*. Sa panahong sinulat ang liriko ng *Himno*, nasa kamay ng ilustrado ang pamumuno ng rebolusyon at marami nang makabayang paritikan sa wikang Kastila. Makikita ito sa unang saknong pa lamang na halos halaw sa "Ultimo Adios" ni Jose Rizal kung saan ang bayan ay hindi lamang "Patria adorada" at "Patria idolatrada" kundi "querida Patria" na inaalayan ng awit ng pagmamahal ("soy yo, querida Patria, yo que te canto a ti")

<i>Tierra adorada</i>	Lupang sinasamba
<i>hija del sol de Oriente</i>	anak ng araw ng Silangan
<i>su fuego ardiente</i>	maapoy na damdamin
<i>en ti latiente esta.</i>	sa iyo'y tumitibok.

<i>Tierra de amores</i>	Lupain ng mga pagsinta
-------------------------	------------------------

(Mula sa *Himno Nacional*)

Ngunit may dinamiko rin itong interaksyon sa diskurso ng Katipunan na matutunghayan sa paggamit nito ng mga mapagkalingang imahen para sa bayan. Babae ang turing sa bayan (Tierra; "hija del sol de oriente") hindi ama o *pater* o *patria*. Sinasamba man ang bayan ay hindi ito inilalayo sa taumbayan. Siya ay "duyar ng kagitingan/kabayanihan" (del heroismo cuna). Siya ay "kandungang" na nagbibigay ligaya at tamis sa buhay ("Tierra de dichas, de sol y amores/ en tu regazo dulce es vivir").

Bilang himno ng independensya, matagumpay ang tono ng awit. Waring tinanggal na ang anumang bakas ng opresyon sa ilalim ng kaayusang kolonyal kung kaya "invasores" (mananalakay) ang turig sa mananakop. Wala nang pagsambit sa luha at pighating duot ng pagkaahpin sa mga kolonyalista. Sa halip, inilalarawan dito ang isang bayang pinaliligiran ng kagandahan at kasaganahang dulot ng kalayaan; isang lupaing bumalik na ang kaliwanagan; isang bayang punc ng kaligayahan:

*En tu azul cielo en tus auras
en tus montes y en tu mar,
esplende y late el poema
de tu amada libertad.
Tu pabellon que en las lides
la victoria ilumina
no vera nunca apagados
sus estrellas ni su sol.*

*Tierra de dichas, de sol y amores
en tu regazo dulce es vivir*

Sa iyong langit na bughaw, sa iyong hangin
sa iyong mga bundok at iyong dagat
nagniningning at tumitibok ang tula
ng iyong minamahal na kalayaan.
Iyong bandila ay nagniningning
sa tagumpay ng labanan
di na magdidilina kailanman
ang iyong mga bituin at araw.

Lupa ng kaligayahan, ng araw at mga pagsinta sa
kandungang mo, buhay ay matamis

Sa pagwakas ng Himno sa panata ng pag-aalay ng buhay para sa Inang Bayan, pinakitid ng wikang Kastila ang saklaw ng taumbayan. Dito, kalalakihan lamang ("tus hijos") ang maaring magbuwis ng buhay. Eagamat Ina ang tur ng sa bayan, walang puwang ang himagsikan para sa kababaihan. Pinahina rin ang tindi ng pagsakripisyo ng bunay para sa bayan sa paggamit ng salitang "ofenden" sa halip na pang-aapi, paninilo o pagsasamantala na siyang spesipikong katangian ng kolonyalismo:

*es una gloria para tus hijos
cuando te ofenden por ti morir.*

kaluwalhatian para sa iyong mga anak
Ang mamatay kung may magkasala/puminsala sa iyo.

Sa kabuuan ang *Himno Nacional* ay awit ng independensyang di ganap ang kasarinan dahil sa pagkapiit pa rin nito sa wika at mga labi ng kaisipang kolonyal.

Di pa man nakalaya ang ating *Himno Nacional* sa wika ng dating mananakop, agad itong sinakop ng bagong kapangyarihang imperyal. Sa pagtindi ng pakikipaglaban ng mga Pilipino sa pwersang militar ng Amerikano, tinangkang supulin ng pamahalaang Amerikano ang paghimagsik ng taumbayan a gawing lehitimo ang kaayusang kolonyal sa pamamagitan ng pagpakita na hindi salungat ang patriotismo sa interes ng Amerikano. Habang binawal ang pagladlad at pagwagayway ng bandilang Pilipino, hinikayat ang pagsalin ng *Himno Nacional* sa Ingles.

Noong 1914, pinasok na ang bersyong Ingles na sinulat ni Camilo Osias sa tulong ng isang Amerikanong nagngangalang M.A. Lane sa mga libro ng musika na ginagamit sa mga eskwelahang pampubliko. Mahalagang pansinin na sa mga librong tulad ng *Progressive Music Series* (Romualdez, 1915) laging magkasunod ang "*Philippine Hymn*" (*Himno Nacional*) at "*Star Spangled Banner*." Na lagi ding magkasunod inaawit ang mga ito ay malakas na pahiwatig na nasa anino at "proteksyon" ng bandilang Amerikano ang Pilipinas. Sa katunayan, matatagpuan sa texto ng "*Star Spangled Banner*" ang justipikasyonsa imperyalistang layunin nito:

*Blessed with victory and peace, may the heav'n-rescued land
Praise the Pow'r that hath made and preserved us a nation!
Then conquer we must, when our cause it is just,
And this be our motto: "In God is our trust!"
And the Star Spangled Banner in triumph shall wave
O'er the land of the free and the home of the brave.*

Makikita sa bersyong Ingles ang tagumpay ng mga Amerikano sa pagsugpo ng ating mga rebolusyunaryong adhikain. Habang nagmamalaking inilalahad ng "*Star Spangled Banner*" ang tagumpay ng rebolusyon ng mga Amerikano para maitanghal ang Amerika bilang "*land of the free and home of the brave*," anumang alusyon sa rebolusyong nagluwal ng ating *Himno Nacional* ay sinala sa bersyong Ingles.

Sa gawain ng pagsalin, hindi maiwasan ang paminsan-minsang pagpalit ng mga salita at pagbago ng mga ideya sapagkat magkakaiba ang ritmo ng mga wika. Bawat wika't may kultural na konteksto kung kaya di maiwasan ang pagbago ng kahulugan. Ngunit sinisikap lagi na manatiling tapat sa diwa ng orihinal. Sa tatlong opisyal na bersyon ng Himno Nacional, pinakaiba ang bersyong Ingles.

HIMNO NACIONAL FILIPINO	PHILIPPINE HYMN	LUPANG HINIRANG
Musica: Julian Felipe	Translation: Camilo Osias	Salin: Surian ng Wkang Pambansa
Titik: Jose Palma	and M.A. Lane	
Tierra adorada	Land of the morning,	Bayang magiliw
hija del sol de Oriente,	Child of the sun returning	Perlas ng silanganan
su fuego ardiente	With fervor burning,	Alab ng puso
en ti latiendo esta.	Thae do our souls adore.	Sa diodib mo'y buhay.
Tierra de amores,	Land dear and holy,	Lupang hinirang
del heroismo cuna,	Cradle of noble heroes,	Duyan ka ng magiting
los invasores	Ne'er shall invaders	Sa manlulupig
no te hollaran jamas.	Tamole thy sacred shores.	Di ka pasisiil.
En tu azul cielo. en tus auras,	Ever within thy skies and	Sa dagat at bundok, sa simoy
	through thy clouds	
en tus montes y en tu mar	And o'er the hills and sea	At sa langit mo'y bughaw
esplende y late el poema	Do we behold the radiance,	May dilag ang tula at awit
	feel the throb	
de tu amacia libertad.	O! glorious liberty.	Ng paglayang minamahal
Tu pabellon que en las lides	Thy banner, dear to all our hearts	Ang kislap ng watawat mo'y
la victoria lumino,	Its sun and stars alight,	Tagumpay ng magniningning
no vera nunca apagados	O never shall its shining field	Ang bituin at araw niya
sus estrellas ni su sol.	Be dimmed by tyrant's might	Kailan pa ma'y di magdidiim.
Tierra de dichas,	Beautiful land of love,	Lupa ng araw ng
de sol y amores	o land of light,	luwalhati't pagsinta
en tu regazo dulce es vivir,	In thine embrace	Buhay ay langit sa piling mo
	'tis rapture o lie,	
es una gloria para tus hijos	But it is glory ever,	Aming ligaya na
	when thou art wronged	pag may mang-aapi
cuando te oferden por ti morir.	For us, thy sons, to suffer and die	Ang mamatay ng dahil sa 'yo.

Tulad ng orihinal na Kastila, pormal ang tonong ginamit sa Ingles kung kaya *thy, thee, thine* ang pagtukoy nito sa Bayan. Ngunit kakaiba sa Kastila at Tagalog na nagpapadama ng init ng pagmamahal ng ina sa anak at anak sa ina, nilalayo ng textong Ingles ang taumbayan sa Bayan sa pagturing nito sa Bayan bilang banal ("holy") at sagrado ("sacred"). Nanu-neutralisa ang tindi ng patriotikong damdamin ng halos denotatibo at di bihasang pagtangka ng tagasalin na maghanap ng katumbas na metapora. Halimbawa, ang pambukas na "*Tierra adorada/hija del sol oriente*" ay naging napakaliteral ngunit di maunawaang saling "*Lana of the morning/Child of the sun returning.*" Sa ikatlong saknong, ang pagkamalapit ng kalayaan sa puso ng taumbayan (amada libertad) ay pinalitan ng pagkamangha sa kalayaan (glorious liberty). Gayundin, ang ningning na nagbubuhay sa tula ng paglaya (*esplende y late el poema/ de dichas.*" Ang pahayag ng tamis ng buhay sa kandungan ng buhay sa kandungan ng bayan ay napalitan ng labis na galak sa yakap ng bayan (*In thine embrace 'tis rapture to lie*). Tapat sa textong Kastila ang dalawang huling linya ng Ingles. At tulad sa orihinal, di pa rin kabahagi ang kababaihan sa pagtanggol sa bayan.

Sa kabuuan, pinalabnaw ng textong Ingles ang malalim na patriotikong damdamin sa pagturing nito sa bayan na sagrado at banal sa halip na mapagkalingang ina. Hindi kataka-takang nagamit ito ng pamahalaang Amerikano bilang instrumento ng lehitimasyon. Umiral man ang bersyong ito ng halos anim na dekada, mapagdududahan kung nagkaroon ito ng malalim na ugat sa kamalayan ng taumbayan. Batid na magpahanggan ngayon, maalam lamang ng kaunting Ingles ang maraming taumbayan, mahihinuha natin kung paano ang ating taumbayan, na halos nagkakandabali-bali ang dila sa pagbigkas ng "*thy*" at "*thee*", at mga praseng di halos maunawaan tulad ng "*with fervor burning/thee do our souls adore,*" "*trampie thy sacred shores*" at "*o never shall its shining field/Bedimmed by tyrant's might*" ay natiwalag sa hinngng dapat sumuot sa kanilang puso. Sa ganitong paraan naging walang kabuluhang pormula ang ating *Himno Nacional* sa bibig ng mga estudyante, magsasaka at manggagawa. Sa wikang Ingles lalong nawalay ang himno ng independensya sa rebolusyunaryo nitong ugat.

Inilulugar naman ng opisyal na bersyong Tagalog ang himno ng ating independensya sa kontekto ng tratisyon ng pakikibaka sa masa. Bagamat masasabing nilimita din ng textong Kastila ang laman ng "Lupang Hinirang," ang ilang kaunting paglihis nito sa orihinal ang nagpalaya ng himno at lalong nagpalapit nito sa taumbayan.

Ang unang linya, "Bayang magiliw" sa bersyong Tagalog ang nageset ng tono ng himno. Saan man sa awit walang salitang katumbas ng "adorada." Pinakamalapit na siguro dito ang "hinirang" na ginamit sa pangalawang saknong, ngunit ito ay higit na nangangahulugan ng pagkatangi at hindi ng pagsamba. Ang bersyong ito, kung gayon, ay pagbuhos ng pag-ibig sa bayan. May mga krusyal din na pagpapalit tulad ng mga sumusunod:

- Tinuturing nito ang bayan bilang hiyas na dapat pahalagahan. Hindi simpleng "hija del sol de oriente" ang bayan kundi ang nakagawian ng pagtingin dito bilang "Perlas ng Silanganan".
- Tinatanaw nito ang mananakop mula sa kongkretong karanasan ng taumbayan sa ilalim ng kaayusang kolonyal. Kung gayon, sinalin nito ang "invasores" hindi sa "mananalakay" kundi sa "manlulupig" na nagdadala ng konotasyon ng pagsasamantala, pang-aapi, karahasan at paniniil.
- Pinalitan nito ang "en tu regazo dulce es vivir" ng "buhay ay langit sa piling mo" para ipahayag ang lubos na kaginhawaan ng mararamdaman ng taumbayang nasa pagkalinga ng bayan.
- "Ligaya" hindi "gloria" ang pag-aalay ng buhay sa bayan.
- Ginawang espesipiko nito ang di-pantay na pagtingin sa kasarian sa dalawang huling linya ng kapwa Kastila at Ingles na texto. Saklaw ng salitang "amin" ang lahat ng taumbayan na pantay-pantay na may katungkulan at karapatan sa pagdedepensa ng bayan.

- Tinanggal nito ang di pantay na pagtingin sa kasarian ng dalawang huling linya ng kapwa Kastila at Ingles na texto. Saklaw ng salitang “amin” ang lahat ng taumbayan na pantay-pantay ra may katungkulan at karapatan sa pagdepensa ng bayan.

Sa bersyong Tagalog, nagsimulang lumaya ang *Himno Nacional*.

Kahit sa punto ng pagkalapat ng titik sa musika, higit na matagumpay ang pagaangkop ng texto ng “Lupang Hinirang” sa musika ng *Himno Nacional*. May mga tuntunin sa paglikha ng awit na hindi maaangkupan ng orihinal na Kastila at saling Ingles dahil hindi sabay ang paglikha ng musika at titik tulad ng sumusunod:

- Dapat magkatugma ang pantig o syllable sa mga nota ng musika.

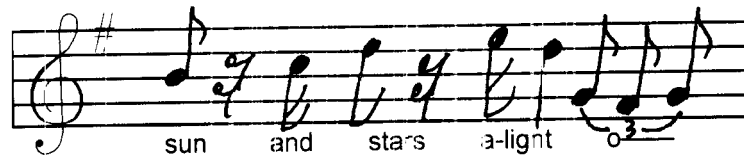
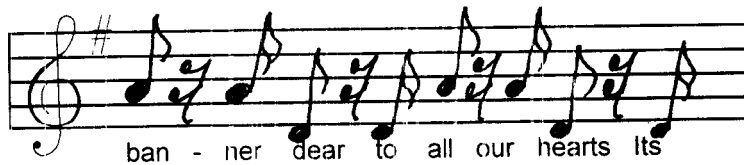
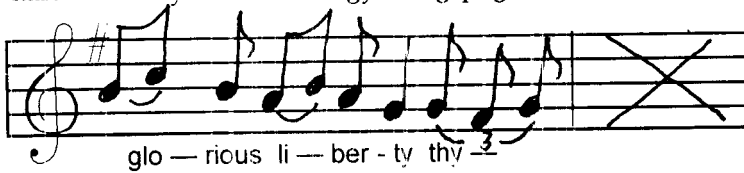
- Sa kaso ng *Himno Nacional*, mas maraming pantig kaysa nota:

Tie-rra ado - ra - da hi - ja del sol de O-rien - te

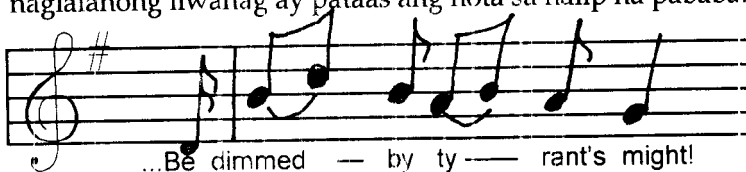
su fue - go ardier - te en - ti la - tien - do es - ta

Tie-rra de a - mo - nes del he - ro - is - mo cu - na

• Sa kaso naman ng Ingles, mas maraming nota kaysa pantig. Kung minsan, ang isang pantig ay nilalapat sa tatlong nota o triplet. Nagkakaroon din ito ng asiwang epekto at nagbibigay ng maling diin sa mga maling nota. Bukod dito, dapat tumanggap ng mas mahahabang nota ang mahahalagang salita para makatawag pansin sa nakikinig. Ang titik sa Ingles ay sagana sa mga maling *accented* na mga salita. Halimbawa, sa linyang “thy banner, dear to all our hearts,” hindi mahalaga ang *thy* ngunit ito ang nakakuha ng mas mahabang mga nota kaysa mga naunang salita. Nasa dulo rin ng sukat ang salitang ito na karaniwan ay hindi binibigyan ng pagdiin:

• Dapat umaangkop ang pagtaas at pagbaba ng nota ayon din sa tindi o panghihina ng damdamin at kahulugan ng salita. Halimbawa sa linyang “Be dimmed by tyrant’s might,” humihina ang mahalagang salitang *tyrant* dahil sa maling diin sa pantig na *ty-(rant)*. Ang salitang “Be *dimmed*” naman, ra nagpapahiwatig ng naglalahong liwanag ay pataas ang nota sa halip na pababa:

instrumento ng pagsupil ng rebolusyonaryong damdamin at lehitimasyon ng pamahalaang Amerikano. Kinailangan ang muling pag-usbong at pagsulong ng kilusang makabayan sa dekada sesenta para bawiin at palayain ang "Lupang Hinirang" sa imperyalistang interes.

Ngunit hindi pa tapos ang kasaysayan ng *Himno Nacional*. Ang ganap nitong paglaya ay nasa pagsikap pa rin nating mapagkalooban ito ng tahananang kanyang mauuwian sa wakas.